

**ALUEELLINEN
KEHITTÄMISTEHTÄVÄ**
KUOPIO

VERKOSTO

YHTEISTYÖ

DIALOGI

OSALLISUUS

TIIMITYÖ

YHDEN-
VERTAISUUS

TOIMINTASUUNNITELMA 2020

ALUEELLINEN KEHITTÄMISTEHTÄVÄ ETELÄ- JA POHJOIS-SAVO

Kuopion kaupunginkirjasto hoitaa opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksen (660/2017) mukaisesti alueellista kehittämistehtävää toimialueenaan Etelä-Savo ja Pohjois-Savo. Alueellisella kehittämistehtävällä luodaan edellytyksiä toimialueen yleisten kirjastojen toiminnan vahvistumiselle voimassaolevan lainsäädännön mukaisesti. Alueellisella kehittämistehtävällä toteutetaan yleisiä kirjastoja koskevan lain (1492/2016), opetus- ja kulttuuriministeriön kulttuuripolitiikan strategian 2025, opetus- ja kulttuuriministeriön strategian 2030 sekä hallitusohjelman tavoitteita.

TAVOITTEET

Alueellinen kehittämistehtävä toteutetaan kirjastolaissa säädetyin palvelutehtävien mukaisesti.

Toimintavuoden 2020 tavoitteena on toimialueen yleisten kirjastojen verkostoitumisen ja yhteistyön tukeminen sekä osaamisen monipuolinen kehittäminen. Osaamisen kehittämisen toimenpiteet ja painopisteet vuonna 2020 pohjautuvat kirjastolakiin, Kuopion vetämässä AVIn rahoittamassa *Suunta selville Itä-Suomen kirjastoissa* -hankkeessa saatuun tietoon, käytännön työssä ilmenneisiin kehittämistarpeisiin (mm. kirjastokierrokset, palautteet), syksyllä 2018 toteutettuun Savon kirjastojen laajaan osaamistarpeiden kartoitukseen, Savon alueellisen kehittämistyön suunnitteluryhmän näkemykseen sekä kansalliseen koulutus suunnitteluun ja yhteistyöhön.

Vankilakirjastoyhteistyön tavoitteena on suunnitelmallisen asiantuntija-avun tarjoaminen toimialueen suljettuihin vankiloihin, joita ovat Kuopion, Mikkelin ja Sukevan vankilat, sekä kansalliseen yhteistyöhön osallistuminen yhdessä Rikosseuraamislaitoksen ja muiden vankilakirjastoyhteistyötä hoitavien kirjastojen kanssa. Asiantuntija-avun tavoitteena on edistää yleisten kirjastojen toimintaperiaatteiden toteutumista alueen suljetuissa vankiloissa. Lähtökohtana on vankeuslain (767/2005) 11 luvun 4 §, jonka mukaan vankilan kirjaston on toimittava yhteistyössä yleisten kirjastojen kanssa ja sen toiminnan tulee vastata yleisten kirjastojen toimintaperiaatteita.

TOTEUTUSTAPA

Suunnittelun rakenteet

Savon alueellisen kehittämistyön suunnitteluryhmä pohtii alueelliseen tietoon nojaten, pitkällä tähtäimellä Savon kirjastoille parhaiten soveltuvia osaamisen kehittämisen teemoja ja kirjastojen verkostoitumista ja yhteistyötä tukevia toimia. Työryhmässä on pysyvä edustus Kuopiosta, Mikkelistä ja Itä-Suomen AVIsta. Lisäksi Etelä-Savosta on mukana 2 kirjastojen edustajaa ja Pohjois-Savosta 2 kirjastojen edustajaa. Vaihtuvat kirjastojen edustajat valitaan aina kaksivuotiskaudeksi kerrallaan, joten toimintavuosi 2020 käynnistyy osittain uuden kokoonpanon kanssa. Työryhmä kokoontuu 4-5 kertaa vuodessa ja viestii lisäksi ajankohtaisista asioista tarpeen mukaan. Muistiot julkaistaan kaikille Savon kirjastolaisille.

Savon AKE-tiimi toteuttaa jaideoi käytännön kehittämistyötä. Tiimiä vetää koordinaattori, ja siihen kuuluu kolme informaattikkoa, vankilayhteistyötä tekevä kirjastosihteeriksi sekä nyt myös yleisten kirjastojen digihanketta alueellamme toteuttava hanketyöntekijä (marraskuun 2020 loppuun saakka). Kirjastotoimenjohtaja tukee tiimin toimintaa. Tiimin jäsenet tekevät AKE-työtä osan työajastaan (koordinaattori ja informaattikot 60 %, kirjastosihteeriksi 30 %), ja kolme päivää viikosta on rauhoitettu tiimin AKE-työskentelylle. Tiimi kokoontuu säännöllisesti ja järjestää ainakin muutaman kerran vuodessa kokonaisia toiminnansuunnittelupäiviä. Tiimin oman osaamisen kehittämistä tuetaan mm. osallistumalla AVIn järjestämään AKE-koordinaattoreiden koulutuskokonaisuuteen vuonna 2020.

Alueellisen kehittämistyön rahoitusta ja resursseja suunnitellaan yhdessä Kuopion kaupunginkirjaston hallintopalveluvastaavan ja kirjastotoimenjohtajan kanssa.

Verkostoituminen ja yhteistyö

Verkostoitumisen ja yhteistyön mahdollisuuksia kehitetään edelleen. Alueella toimivia osaajaverkostoja tuetaan resursoimalla ydinryhmien tapaamisia, ideoimalla yhdessä verkostojen toimintaa ja tukemalla verkostojen tiedottamista. Lisätään mahdollisuuksia verkostoitua myös etänä.

Syksyllä 2019 perustettiin Savon kirjastojen kouluyhteistyöverkosto, jota Savon AKE koordinoi. Verkostolla vastataan osaltaan AVIn peruspalvelujen arvioinnissa esille tulleeseen toiveeseen siitä, että AKE-kirjastot jakavat ja tukevat alueensa lastenkirjastotyön osaamista, työmuotojen ja ammatillisen osaamisen kehittämistä sekä toteuttavat lasten lukuharrastusta edistäviä alueellisia kokeilu- ja kehittämishankkeita. Verkoston ja kouluyhteistyön kehittämisen tarve nousi esille

myös kirjastokierrosten yhteydessä vuosina 2018-2019. Mikkelin *Kaikki mukaan kirjastopolulle* -AVI-hankkeessa syntynyt Trello-alusta päätettiin laajentaa koko Savon laajuiseksi, toimimaan tuntisuunnitelmien, toimivien käytänteiden ja yhteistyösuunnitelmien pankkina. Verkoston tavoitteena on jakaa osaamista ja uusia ideoita sekä antaa kollegiaalista tukea samaa työtä tekevien kesken koko Savon alueella. Yhteisen Trello-alustan ja etäpalaverien lisäksi pyritään järjestämään fyysisiä tapaamisia ja täsmäkoulutuksia.

AVIn rahoittaman *Itä-Suomen kirjastojen osaajat* -hankkeen myötä muodostui kolme koko Itä-Suomen alueen (Etelä-Savo, Pohjois-Savo, Pohjois-Karjala) kattavaa osaajaverkostoa: senioriosaajat, digiosaajat ja alle kouluikäiset lapset ja lapsiperheet. Verkostoista aktiivisin on tällä hetkellä senioriverkosto, joka koontuu säännöllisesti etäpalaverissa ja fyysisissä tapaamisissa sekä jakaa toimintatapoja ja materiaaleja Trello-alustalla. Lisäksi alueella toimii Itä-Suomen laajuinen nuorisomuuntajien verkosto. Savon AKE tukee myös näiden verkostojen toimintaa oman toimialueensa henkilöstön osalta ja pyrkii toiminnallaan aktivoimaan verkostoja.

Vuonna 2020 järjestetään ainakin yksi verkostoitumispäivä alueen kirjastohenkilökunnalle sekä kehittämispäivä alueen kirjastonjohtajille ja esimiehille. Johtajien ja esimiesten verkostoitumista ja osaamista tuetaan säännöllisesti järjestettävillä Savon johtajien virtuaalisilla aamukahveilla, jolloin on tilaisuus keskustella vapaamuotoisesti ajankohtaisista ja sovitusta teemoista. Lisäksi järjestetään säännöllisesti koko alueen kirjastohenkilökunnan etäkahveja, joilla jaetaan esimerkiksi kirjavinkkejä kollegojen kesken tai keskustellaan muusta yhdessä sovittuista teemasta. Etäkahvit kokoontuvat Adobe Connectin aamukahvihuoneessa.

Tehdään vuoden aikana yhteinen tutustumismatka, joka liittyy nuorten kirjastopalvelujen osaamisen kehittämisen teemaan. Tutustumismatka on erinomainen mahdollisuus uuden oppimiseen, oman kirjaston toiminnan kehittämiseen ja verkostoitumiseen. Opintomatkan osallistujamäärä rajataan kohtuulliseen henkilömäärään, jolloin myös verkostoituminen muiden samanlaista työtä tekevien kesken on helpompaa.

Osaamisen kehittäminen

Savon alueella on paljon pieniä kirjastoja vähäisellä henkilökuntamäärällä, pitkät välimatkat ja huonot kulkuyhteydet. Tästä syystä on erityisen tärkeää järjestää koulutuksiin etäosallistumismahdollisuus, tarjota verkostoitumis- ja tutustumistilaisuuksia myös etäyhteyksin sekä ideoida aktiivisesti erilaisia koulutusmuotoja.

Osaamisen kehittämisessä pyritään toimintamuotojen monipuolisuuteen ja sisältöjen laatuun. Koulutuspäivien ohien koostetaan esimerkiksi lisämateriaaleja verkkoon tai tuotetaan mahdollisesti webinaareja. Hyödynnetään jo aiemmin hyväksi havaittuja pienryhmävalmennuksia ja työpajoja osaamisen kehittämisen muotoina, sillä pienryhmäopastukset kehittävät etenkin sellaisia kirjastoja, joiden henkilökunnalla ei ole mahdollisuutta osallistua isoihin koulutuspäiviin. Seurataan alueellista kattavuutta ja pyritään siihen, että osaamisen kehittämisen toimet kohdistuvat tasapuolisesti alueen kirjastoihin. Kokeillaan rohkeasti myös muita mahdollisia osaamisen kehittämisen muotoja.

Vuonna 2020 osaamisen kehittäminen painottuu alueellamme asiakaspalvelun kehittämisen ympärille eri näkökulmista sekä nuorten kirjastopalveluihin. Ohjelmassa on mm. asiakaslähtöistä kehittämistä palvelumuotoilun kokonaisuuden avulla (ennakkotehtävä, koulutuspäivä sekä ajatuksia kokoava etäkokous), vetovoimaisen kirjastotilan suunnittelua sekä kirjallisuus- ja suosittelevä koulutusta, jota tukevat hyvin kirjallisuuskeskustelut henkilökunnan etäkahveilla. Henkilökunnan yhteisessä verkostoitumispäivässä paneudutaan asiakaskohtamiseen, asiakasviestintään ja omien vuorovaikutustaitojen tunnistamiseen asiakaskohtamisessa. Esimiesten kehittämissäpäivässä paneudutaan työyhteisöviestintään, muutostoimintaan ja oman työn organisoimiseen. Asiakaspalvelun kehittämisen yhtenä painopisteenä ovat nuoret, mikä tulee olemaan myös opintomatkan teemana. Haasteena on erityisesti peruskoulun jälkeinen nivelvaihe, jossa monet nuoret tipahtavat kirjaston piiristä. Lisäksi osaamisen kehittämistä tarvitaan uusiin medioihin ja mediavaikuttamiseen liittyen.

Tavoitteena on edistää kaikkien Etelä- ja Pohjois-Savon kirjastolaisten osallisuutta ja verkostoitumista eri menetelmin. Osallistavia menetelmiä käytetään esimerkiksi tiedonkeruussa ja viestinnässä. Osallisuusasioiden tuntemusta edistetään koostamalla osallisuutta koskevaa materiaalia kirjastojen henkilökunnan saataville.

Tuetaan mahdollisuutta lähteä vertaisoppimaan toiseen toimialueen kirjastoon. Vertaisoppimismatkat ovat pääsääntöisesti yhden päivän suunnitelmallisia matkoja. Jo kirjastokierrosten aikana (vuosina 2018-2019) kartoitettiin mahdollisia vertaisoppimisen paikkoja, ja Savon AKEn verkkosivuilta löytyy kattava kuvaus toiminnan mahdollisuuksista ja hyödyistä. Vertaisoppijoilta pyydetään aina vapaa-muotoinen kirjoitus verkkosivuille, jotta kokemukset leviävät myös muille. Vertaisoppiminen on tehokas keino kehittää henkilöstön osaamista, jakaa hyviä käytänteitä ja verkostoitua. Kokemukset vertaisoppimisesta ovat olleet positiivisia.

Vuoden 2020 koulutuspäivät ja yhteiset tilaisuudet synkronoidaan yhteen AVIn koulutustilaisuuksien sekä digihankkeen koulutusten kanssa.

Kansallinen työryhmä on selvittänyt yhteisen oppimisalustan käyttöönottoa. Työryhmän selvityksen mukaan oppimisalusta tukisi pitkäjänteistä osaamisen kehittämistä, koulutusten monimuotoisuutta sekä AKE-kirjastojen välistä yhteistyötä. Ylläpitovastuu olisi Turun kaupungin tietohallinnolla, mutta sisältöä tuotettaisiin yhdessä ja koordinoitusti. Oppimisalustan käyttöönoton koordinoinnista vastaa kansallinen toimituskunta, joka myös ohjeistaa alustan käytössä. Oppimisalusta mahdollistaa sekä alueiden omien että valtakunnallisesti yhteisten koulutussisältöjen tuottamisen. Savon AKE ottaa käyttöön yhteisen oppimisalustan tulevana toimintavuonna resurssien mukaan yhtenä koulutusmuotona muiden ohella, sillä oppimisalusta olisi hyödyllinen alueemme kirjastohenkilökunnalle.

Viestintä

Vuoden 2020 alussa tavoitteena on tehostaa Savon AKEn viestintää ja uudistaa viestinnällistä ilmettä. Viestintää toteutetaan vahvuuskeskeisesti positiivisella otteella. Viestinnän tavoitteena on tuoda esille kirjastolähtöisesti erityisesti hyviä käytänteitä, ideoita, kokemuksia ja ajankohtaisia asioita tehokkaasti ja selkeästi. Pääasiallinen viestintäkanava on Savon AKEn verkkosivu. Käytössä ovat myös sosiaalisen median kanavat ja ainakin Savon kirjastojen Facebook-ryhmä. Ajankohtaisista asioista viestitään kirjastoille lisäksi sähköpostitse.

Savon AKEn verkkosivua kehitetään käyttäjäystävällisemmäksi, sisällöt päivitetään ja ulkoasu uudistetaan. Samalla luodaan oma visuaalinen ilme ja asiakirja- ja tiedotepohjat. Myös alueen kirjastoille mahdollistetaan sisällön tuottaminen sivustolle, ja jakamisen kulttuuria pyritään vahvistamaan edelleen. Ideoita ja hyviä kokemuksia jaetaan mahdollisimman matalalla kynnyksellä.

Vankilakirjastoyhteistyö

Vankilakirjastoyhteistyötä tehdään tasapuolisesti kaikissa toimialueen suljetuissa vankiloissa, joita ovat Kuopion, Mikkelin ja Sukevan vankilat. Vankiloiden tilanteet kirjastojen osalta poikkeavat toisistaan, joten vankiloiden edustajien ja Rikosseuraamuslaitoksen kanssa sovitaan niistä toimista, jotka parhaiten vastaavat kunkin vankilan tarpeita. Asiantuntija-apua voidaan antaa esimerkiksi vankilan kokoelmatyön tai erilaisten toimintojen ohjeistamisessa vankilan henkilökunnalle. Turun kaupunginkirjasto koordinoi vankilakirjastotoimintaa, ja sen ohjauksessa pohditaan kansallisesti mm. toiminnan jatkuvuuden rakentamista. Tavoitteena on, että jatkossa vankilat vastaisivat itse kirjastopalveluiden järjestämisestä tai ostaisivat ne ostopalveluna.

Antokaukolainaus

Yhtenä alueellisen kehittämistehtävän toteutustapana esitetään kirjastolain esitoissa kaukolainojen antaminen muille yleisille kirjastoille, ja tästä antokaukolainauksesta syntyvät postituskulut katsotaan katettavaksi valtionavustuksella.

Kansallinen yhteistyö

Alueellista kehittämistyötä hoitavat henkilöt ovat aktiivisesti mukana kansallisessa yhteistyössä ja osallistuvat muiden alueellista kehittämistehtävää hoitavien kirjastojen välisiin tapaamisiin ja viestintään, hyvien ideoiden jakamiseen ja kansallisella tasolla tehtävään kehittämistoiminnan suunnitteluun. On huomioitava myös alueellista kehittämistyötä hoitavan henkilöstön oman osaamisen kehittäminen samassa linjassa muiden alueiden AKE-työntekijöiden kanssa. Osaamisen kehittämiseen voivat kuulua kouluttautumisen lisäksi esimerkiksi vierailut muihin alueellista kehittämistehtävää hoitaviin kirjastoihin.

Savon AKE osallistuu IFLA-konferenssiin, jossa se on mukana edustamassa kehittämistehtävää hoitavia kirjastoja, mikäli IFLA hyväksyy yhteistyössä suunniteltavan kansallisen posteriesityksen. Sovitusti Kuopio ja Vaasa voivat sisällyttää hakemukseen molemmat yhden henkilön osallistumisen ja posteriesittelyn IFLAssa.

Kuopion kaupunginkirjasto toimii alueellisen kehittämistehtävän kirjastona yhteistyössä muiden alueellista kehittämistehtävää hoitavien yleisten kirjastojen, valtakunnallista kehittämistehtävää hoitavan yleisen kirjaston ja muiden kirjastojen kanssa, muodostaen yhdessä kansallisen kirjastoverkon.

HANKKEESEEN OSALLISTUVIEN HENKILÖIDEN MÄÄRÄ

Lähipalvelu- ja aluepäällikkö (60 %): Alueellisen kehittämistehtävän koordinaointi

Informaatikko (60 %): Kehittämistehtävän hoitamiseen liittyvät tehtävät

Informaatikko (60 %): Kehittämistehtävän hoitamiseen liittyvät tehtävät

Informaatikko (60 %): Kehittämistehtävän hoitamiseen liittyvät tehtävät

Kirjastovirkailija (30 %): Vankilakirjastoyhteistyö

Kirjastovirkailija (20 %): Antokaukolainaus

Kirjastotoimenjohtaja (10 %): Kehittämistehtävän toteutuksesta vastaaminen, suunnitteluun ja toteutukseen osallistuminen (mm. johtajien verkostoitumispäivät, johtajien virtuaaliset aamukahvit)

Asiakas- ja kokoelmapäällikkö (5 %): Suunnitteluun osallistuminen

Järjestelmä- ja verkkopäällikkö (5 %): Suunnitteluun osallistuminen

Tietoverkkoasiantuntija (5 %): Etälähetykset ja tietotekninen konsultointi

Hallintopalveluvastaava (5 %): Talousasiat ja niihin liittyvä ohjeistus

TALOUSARVIO 2020

Henkilöstökulut, 3,2 htv:	148 000
Antokaukolainauksen postikulut	9000
Täydennyskoulutus (alueen kirjastohenkilökunnalle järjestettävä täydennyskoulutus, AKE-työntekijöiden täydennyskoulutus)	15 000
Majoitus- ja ravitsemispalvelut	11 000
Tilavuokrat	1 000
Tietotekniikka-, puhelin-, toimisto- ja painatuskulut	12 000
Matkakulut (alueellista työtä tekevien kokous- ja koulutusmatkakulut, alueellisten työryhmien ja verkostojen matkakulut, luennoitsijat, vertaisoppiminen, opintomatkan henkilökuljetukset)	10 000
Vankilakirjastotyöhön liittyvät toimintakustannukset	2000
IFLA	2000
Talousarvio yhteensä	210 000

